

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Библиотечно-информационни науки

Том 12/13, 2020/2021

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY OF PHILOSOPHY

Library and Information Science

Volume 12/13, 2020/2021

ДОКУМЕНТАЦИЯ И УНИВЕРСАЛНОСТ. ДОКУМЕНТАЦИЯ НА РЕСТАВРАЦИОННИЯ ПРОЦЕС

МАЛИНА БЕЛЧЕВА

Малина Белчева. ДОКУМЕНТАЦИЯ И УНИВЕРСАЛНОСТ. ДОКУМЕНТАЦИЯ НА РЕСТАВРАЦИОННИЯ ПРОЦЕС.

Документацията за произведения на изкуството и описанието на консервационния процес са предмет на много научни изследвания и дискусии. От една страна, те изследват документация, която предоставя подробно описание на обекта, неговата идентификация и история на създаване, откриване, придобиване и влизане в публична или частна колекция. От друга страна, консервационната документация има за цел да бъде възможно най-обхватна и да включва всички консервационни процеси, на които е било подложено произведение на изкуството. По този начин консервационната документация включва голям обем от информация, която е най-обхватна към момента на реставрация и трябва да е актуална (доколкото е възможно) и в бъдеще. Следователно документацията за опазване трябва да бъде възможно най-изчерпателна и да представлява полууниверсален документ.

Настоящото изследване на документацията и универсалността разглежда възможността за създаване на универсален документационен формуляр за консервация на предмети на изкуството; разглежда методи за документирание и представя съвременни високотехнологични системи за документация като Digital Asset Management System (DAMS), Система за управление на колекции (CMS) и Spectrum.

Ключови думи: консервационна документация, универсалност, цифрови документационни системи, Legatus, проект „Св. Екатерина“, Digital Asset Management System (DAMS), система за управление на колекции (CMS).

Malina Belcheva. DOCUMENTATION AND UNIVERSALITY. DOCUMENTATION OF THE CONSERVATION PROCESS.

Documentation for works of art and description of the conservation process are subject to many scientific studies and discussions. On the one hand, they explore documentation that provides a detailed description of the object, his identification, and history of creation, discovery, acquisition, and entry into public or private collection. On the other hand, the conservation documentation has the objective to be as inclusive as possible and comprise all the conservation pro-

cesses to which an artwork has been subjected. Thus, conservation documentation incorporates a great volume of information, which is expected to be most inclusive at the present time and remain current (as long as possible) in the future. Consequently, the conservation documentation should be as comprehensive as possible and therefore constituting a semi-universal document.

The present study of documentation and universality examines the possibility of a universal documentation form created for the conservation of art objects; discusses methods for documentation, and outlines contemporary high-technological documentation systems such as Digital Asset Management System (DAMS), Collections Management System (CMS), and Spectrum.

Keywords: conservation documentation, universality, digital documentation systems, Legatus, St. Catherine's Project, Digital Asset Management System (DAMS), Collections Management System (CMS).

Документирането на художествени произведения и детайлното описание на реставрационния процес е обект на множество научни изследвания и дискусии. В един или друг аспект, те аргументират документация, която позволява подробното описание на художественото произведение и представя историята на неговото създаване, откриване, придобиване и постъпване в една обществена или частна колекция. От друга страна, документацията, създадена за едно художествено произведение, цели неговото описание да бъде всеобхватно и да включи процесите на реставрация, на които то е било подложено. Следователно документацията на реставрационния процес се стреми да обхване в един документ обем от информация, която да бъде максимално полезна в настоящето и да остане актуална за възможно най-дълъг период от време. В този смисъл опитът за изготвяне на документация на реставрационния процес предполага нагласата, тя да бъде възможно най-изчерпателна или да бъде един общ и следователно универсален¹ документ.

Настоящото изследване разисква възможността документацията, съпътстваща реставрацията на един обект на изкуството да бъде с универсален характер, да коментира избора на съдържание и метода на документиране, и да посочва източници на съвременни високотехнологични системи за документация.

Възможно ли е документацията, съпътстваща реставрацията на един обект на изкуството да бъде с универсален характер?

Търсенето на универсалност при съставяне на реставрационната документация следва загрижеността на реставратора да постави в единна рамка целия реставрационен процес, така че той да бъде описан подробно, с което да подпомогне бъдещото изследване на художественото произведение. Научната конференция „*Бъдещето: Ценни книги в модерни времена*“ („*The Next Chapter: Rare Books in Modern Times*“)², проведена в библиотеката Нюбери

¹ Универсален, равностранен, всеобхватен.

² The conference „The Next Chapter: Rare Books in Modern Times“ is organized by the Conservation Center for Art & Historic Artifacts (Philadelphia), American Philosophical Society, and the Newberry Library (Chicago). [Viewed 25.05.2020]. Available from: <https://ccaaha.org/>; <http://events.r20.constantcontact.com/register/event?oeidk=a07eco8gi03aa7dc409&llr=ys9myawab>

в Чикаго (Newberry Library), направи обзор на методите за документиране и показа, че **единен и универсален документ е невъзможно да бъде създаден, тъй като документацията следва практически цели и документ, който удовлетворява нуждите на максимален брой институции или да бъде предназначен и приложен при максимален брой проекти, не е възможен.** Подобно търсене на всеобхватност и цялостност би било твърде абстрактно и утопично, тъй като реставрацията на един обект не може да бъде подчинена на общи правила, а е съобразена със специфичните характеристики на обекта, следователно и начина на документиране на реставрационния процес на един художествен обект е обусловен от неговата уникалност.

ИЗБОР НА СЪДЪРЖАНИЕ И МЕТОД НА ДОКУМЕНТАЦИЯ

Задълбочени изследвания върху методологията на документа при реставрацията на материали от специалните колекции на академичните библиотеки в САЩ са представени от Лаура МакКан (Laura McCann) в статията *„Реставрационната документация в изследователските библиотеки“* (*„Conservation Documentation in Research Libraries: Making the Link with MARC Data“*)³. В началото на изложението си, Лаура МакКан прави обстоен преглед на изследванията върху документацията, публикувана до момента и обосновава изложението си върху проучване, което провежда сред служителите в страната. Тя публикува резултатите от това изследване през 2013 г. в списанието на *„Асоциация за библиотечни колекции и техническо обслужване“* и акцентира върху факта, че документацията на реставрационната дейност може да бъде изградена по различни начини, както чрез свободен текст, така и чрез фотографско изследване, но формата и методът на документиране не може да бъде универсален. *„Доброто документиране трябва да представя пълната картина, на онова което е било част от историята на обекта, преди постъпването му в една институция, и на онова, което се е случило с него в лабораториите за реставрация, до изграждането на цялостна картина от информация за обекта, която трябва да бъде достъпна за неговите бъдещи изследователи, куратори и реставратори“*⁴.

Подобно на Лаура МакКан, Джулия Милър (Julia Miller) през 2010 г. публикува друг вид детайлна диаграма за документация, която заема централна част от *„Да опишем историческия вид подвързия – метод на действие“*⁵ в книгата

³ **McCann, L.** Conservation Documentation in Research Libraries: Making the Link with MARC Data. In: *Association of Library Collections & Technical Services* [online], 2013, Vol. 19, no. 68, pp. 30–50. Available form: <https://journals.ala.org/index.php/lrts/article/view/5220/6340rts/article/view/5220/6340>

⁴ *Ibidem*, p. 30.

⁵ **Miller, J.** *Books Will Speak Plain. A Handbook for Identifying and Describing Historical*

„Книгите говорят семпло. Наръчник за идентифициране и описание на исторически стилове подвързии“ („Books Will Speak Plain. A Handbook for Identifying and Describing Historical Bindings“). Д. Милър очертава приблизително изчерпателна схема за описание на книгата преди, по време и след реставрация, като започва от общите ѝ характеристики и историческата ѝ принадлежност и преминава към описание на външните характеристики на подвързията, през особеностите на вътрешната ѝ структура – вида на шиене и декорация на обрежите. Тя не пропуска да отдели място на случайните маркирания и вмъквания на различните по характер бележки и приписки в текста. За да изгради повествованието на това комплексно описание на авторката на „Книгите говорят семпло“⁶ са ѝ необходими четиридесет и осем страници схематично-описателен текст.

Не по-малко образно и разгънато е проучването върху реставрационната документация на Атанасиос Велиос (Atanasios Velios) и Николас Пикуад (Nicholas Pickwoad) от Университета за изкуства в Лондон (Universality of the Arts London), което след едно обяснително изложение завършва в детайлно подредени схеми, таблици и препоръки.

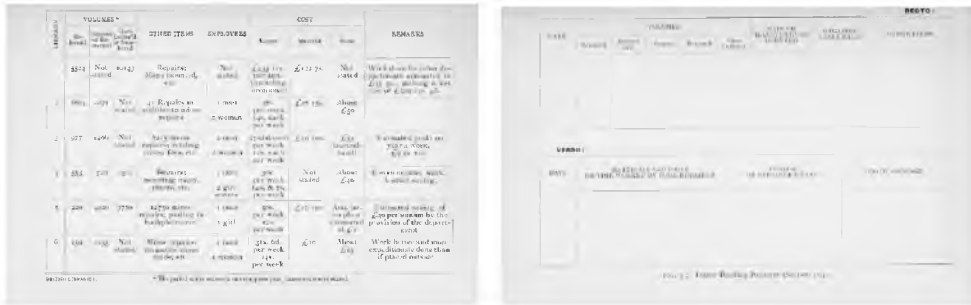
В продължение на няколко години екип от изследователи, ръководени от А. Велиос и Н. Пикуад, проучват съществуващите модели за документация в търсене на възможно най-добрия метод. Проучванията им са подкрепени с доказателства от започналото през 2001 г. изследване на колекциите от кодекси, редки книги и ръкописи в манастира „Св. Катерина“ в Синай, Египет (*St. Catherine Monastery, Sinai, Egypt*). Авторите публикуват направените изследвания в многобройни научни издания⁷. Те успяват да систематизират инструкции, които целят да подпомогнат описанието на художествените произведения (в частност техните схеми са предназначени за колекциите от ръкописи на манастира „Св. Катерина“), като е важно да се отбележи, че в този първоначален етап на изследване те не включват документиране на действителната реставрационна работа. Описанието на книгите е изградено чрез множество таблици, разграфени на части, като всяка част съдържа подчасти с допълнителни разслоявания на множество точки, подточки, условия, подусловия, и т.н. схематични елементи. При този вид документация усилието на авторите да структурират описанието на едно художествено произведение (в частност книгата) добива грандиозни академични размери. За изпълнението на тази възможно най-детайлна документация, авторите, А. Велиос и Н. Пикуад, създават ръководство, което съдържа осемдесет и осем страници инструкции за работа с таблиците за документация, които са разположени в допълнителни

Bindings. Chapter 5. Identifying Historical Bindings – a Template for Action. Ann Arbor, Michigan: The Legacy Press, 2010, pp. 248–298.

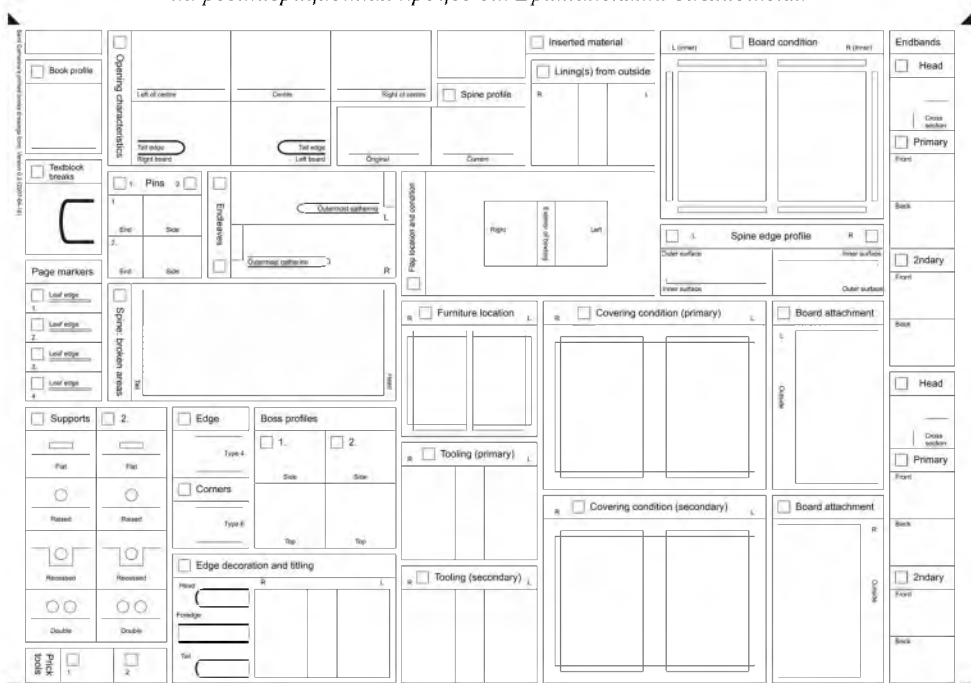
⁶ Ibidem, pp. 248–298.

⁷ *Ligatus Art Documentation Publications* [online]. University of the Arts London, London, [Viewed 25.05.2020]. Available from: <http://www.ligatus.org.uk/taxonomy/term/20?page=1>

осемнадесет страници, съдържащи описателен текст, диаграми и рисунки, необходими за документирането на всеки отделен обект. Безспорно, проектът „Света Катерина“ (*St. Catherine's Project*), разработен от А. Велиос и Н. Пиквад, е един от най-изчерпателните опити за изграждане на документация на проект за реставрация до момента, в реалност обаче той надхвърля многократно възможностите на практикуващите реставратори да приложат подобна обемна документация в процеса на действителната реставрационна работа.

Фиг. 1 и 2. Илюстрации на едни от първите форми за документация на реставрационния процес от Британската библиотека.

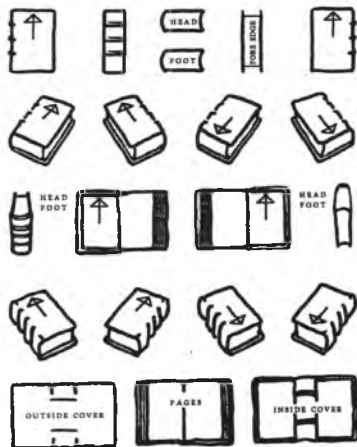

Фиг. 3. Илюстрация на интерактивна форма за документация разработена от Атанасиос Велиос (*Atanasios Velios*) и Николас Пиквад (*Nicholas Pickwoad*) за проекта „Света Катерина“. *Sinai, Egypt, Ligatus, University of the Arts London, UK.*

LIBRARY COLLECTIONS CONSERVATION DISCUSSION GROUP
PHOTO DOCUMENTATION REQUEST FORM
(one form per book, please)

Please briefly describe what is being documented:

VIEWS REQUESTED (please specify areas of focus)

Фиг. 4. Фотодокументация на книга, препоръчителен формат за фотографиране на книга преди, по време и след реставрация, който представя различни страни от фотографирания обект от Library Collections Conservation Discussion Group (American Institute for Conservation, USA).

И един завършителен шрих към универсалността на документацията – в лична кореспонденция с автора, Атанасиос Велиос споделя мнението, че след години на усилена работа по проекта в манастира „Св. Катерина“ е ясно, че „не е възможно да има универсален документ, който да отразява реставрацията на един обект, тъй като различните лаборатории имат различни възможности, изисквания и системи за действие“. Така опита за приобщаване на всички особености към една генерална или супериорна форма може да бъде считан за твърде амбициозен. Но „търсеното стандартизиране на документацията би могло да се постигне“ – добавя Велиос – „чрез **обща терминология и съгласие с една обща стандартизация за документация и нейната вътрешната обусловеност**“⁸.

⁸ “We spent years developing a condition form (it does not include treatment) for the St. Catherine’s Project [...] What is clear to me now is that there will be no such thing as a universal document. Different workshops have different resources/requirements/systems etc. so attempting to fit all in one size is rather ambitious. Standardization will come from thesauri. I.e. agreeing on the concepts used in these documents and perhaps how these concepts are inter-related.” A. Velios, University of the Arts London, UK. (Кореспонденцията е публикувана със съгласието на А. Велиос.)

Дигиталната форма на документация, приета в институции като Музея за изящни и приложни изкуства в Чикаго (*The Art Institute of Chicago*), и в много други музеи, подготвя въвеждането на единна дигитална система за архивиране на съществуващата документация, като използва специално разработена за нуждите на музейната реставрационна дейност система – ДАМС⁹. Така, търсената „интелигентна“ форма за документация (с общо удовлетворителни характеристики) е намерена, чрез въвеждането на **единна глобална дигитална система**, която има за цел бъдещото преобразуване на вече въведената документацията и/или включване (приобщаване) на отделни документи към вече съществуващата система за документиране. ДАМС представлява цялостен (почти универсален) подход, при който не се наблюдава конфликт на идеи. При установяването му в практиката, ДАМС предлага не само решение на въпроса – как да приобщим вече съществуващата документация към новопостъпващата, но също така има ролята на **медиатор** между съществуващите по-стари системи за документация и нововъведените, като едно от най-съществените му характеристики е, че е дигитален, а дигиталната форма на документация е мобилна и лесно преносима. Следователно, предварителните изследвания и проведената реставрационна документация може да бъде достъпна и би трябвало тя да бъде достъпна до всички учени и изследователи независимо къде се намират.

Често обаче в работата на лабораториите за реставрация се наблюдава ограничаване на публичния достъп до документите съпътстващи извършваната реставрационна дейност. Докато повечето държавни университети в Европа приемат условията за свободен обмен на информация (*public access for information*)¹⁰, което прави резултатите от провежданите изследвания достъпни до обществения интерес¹¹, то много университети и институции в САЩ

⁹ DAMS (Digital Asset Management System) – цели архивиране на вече съществуваща документация, без ограничение на вида и формата ѝ. Предлага добавяне на новопостъпваща документация (архивира текстове, графичен или фотографски материал в неограничена форма и вид) и осигурява достъп до информация (открива и свързва информация) при търсене на данни между различните по вид документи.

¹⁰ Freedom of information act – Freedom of Information Act 2000. An Act to make provision for the disclosure of information held by public authorities or by persons providing services for them and to amend the Data Protection Act 1998 and the Public Records Act 1958; and for connected purposes. [30th November 2000]

„The Freedom of Information Act 2000 provides public access to information held by public authorities. It does this in two ways: public authorities are obliged to publish certain information about their activities; and, members of the public are entitled to request information from public authorities“. [Viewed 25.05.2020]. Available from:

http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/36/pdfs/ukpga_20000036_en.pdf

¹¹ University of the Arts London Publication Scheme – The University already has a Publications Scheme in place. The scheme gives details of the types of information available to the public and also how this can be obtained. The public will also have the right to ask for informa-

са все още твърде консервативни към открития достъп до реставрационната документация и са склонни да публикуват само добре *обмислена* информация – т.е. публикуваната информация не трябва да съдържа детайли от действителната реставрационна практика. Така са избегнати онези елементи в изложението, които в бъдеще биха могли да бъдат преценени като „спорни“ или „противоречиви“¹².

Лаура МакКан описва две идеологически противостоящи си общности в САЩ – тази за свободен и тази за ограничен, цензуриран достъп до информация, които независимо от различията си защитават едновременно позицията, че осигуряването на достъп до информация е етично оправдано. Техните разбирания обаче се различават по отношение на **вида и формата** на достъп до информация. Например, Британският музей – посочва авторката – е сред институциите, които са поддръжници на минимално прилагана цензура над информацията. Техният „отказ от отговорност“ (disclaimer) е един от начините, по които музейните институции биха могли да предоставят информация и в същото време да избегнат отговорността при неразбиране или употреба на предоставената информация за цели извън техния контрол. След поместване на списък от примери и ситуации, интервюта и изследвания МакКан прави заключението, че степента на достъп до документацията ще остане спорен дотогава докато реставраторите и институциите не загърбят частните опасения и интереси в името на по-голямата обществена ценност – обменът и достъпът до информация¹³.

Гарантирането на свободния обмен на информация между институциите може да доведе до промяна в досега съществуващите практики и отговори на съвременното развитие на технологиите чрез прякото им приложение в реставрационната практика. Остава въпросът как да се преодолеят наложе-

tion which is not contained within the University's Publication Scheme. The University fully supports this increased public access of information.

¹² “The extent of access to conservation documentation remains controversial and will be determined by the willingness of individuals and institutions to set aside local concerns for the greater value inherent in the boarder exchange of information”. McCann, L. Conservation Documentation in Research Libraries: Making the Link with MARC Data. Ibidem, p. 45.

¹³ “At present, public access to conservation documentation is a complex and polarizing issue in the field of conservation. Two ideological camps, mediated and open access, were evident during the Mellon-sponsored meetings and in the phone interviews. While both sides firmly believe that providing access to conservation documentation is an ethical responsibility, the type and form of the access is contentious. One interviewee who supports open access asserted that “information wants to be free,” and other interviewees communicated with the author their belief that conservation professionals should pursue opportunities to share documentation without (or with minimal) mediation or interpretation. [...] While some risk is associated with making treatment procedures publicly available, one could argue that this risk is already present in the numerous conservation books, articles, and web resources currently available. Furthermore, simple disclaimers can caution readers and direct them to additional resources.”, Ibidem, p. 46.

ните вътрешни консервативни правила на институциите. **Задържането или прикриването на информация от отделни институции намира частично оправдание в непрекъснатото развитие на реставрацията и отпадането на методи за реставрационно третиране и материали, използвани в миналото, които практиката днес доказва като неефективни и дори увреждащи реставрираните предмети на изкуството.** Допускаме, че с течение на времето ще бъде намерен баланс и консервативно развиващите се институции и музеи ще се включат в общия процес към развитие на реставрацията като наука. Институциите, които притежават научно-изследователски лаборатории са едни от първите днес, които са склонни да направят обществено достъпни технологичните им изследвания върху реставрираните художествени обекти и публикуват протоколи и доклади от проведените реставрационни програми.

ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ СИСТЕМИ ЗА ДОКУМЕНТАЦИЯ

Новосъздадените високотехнологични системи *Digital Asset Management System (DAMS)*, *Collections management system (CMS)* и *Spectrum* са използвани или частично имплементирани при документиране на художествените произведения на изкуството в различните обществени институции. В експериментално приложение днес са комплексните дигитални системи за каталогизиране, документация и управление на кураторски колекции в архиви, музеи и културни институции, които съдържат богат набор от функции и приложения. Те са изградени на основата на международни стандарти за управление на документация, като:

Spectrum <https://collectionstrust.org.uk/spectrum/>

Spectrum Partners (Axiell, Coeli, Collector Systems, Creative Software Solutions, Extensis, Gallery Systems, Keepthinking, KulturIT, MINISIS, MODES, OpenHeritage, Profium, Re:discovery, Robotron, SKINsoft, Sofie, System Simulation, Transmedia Dynamics (TMD), Vernon Systems, Zetcom) <https://collectionstrust.org.uk/spectrum/spectrum-partners/>

Collections Software (Modes Compact, EMu, MuseumIndex+, Primus, Calm, Collector Systems, S-Museum, Vernon CMS, Modes Complete, Portfolio, The Museum System (TMS) and eMuseum, Proficio, Adlib, Qi, Mimsy XG, Micromusée, MuseumPlus RIA, robotron*Daphne, Sofie, OpenHeritage, eHive, Coeli) <https://collectionstrust.org.uk/software/>

Тяхното приложение в практиката цели въвеждане на съвременните високотехнологични средства за комуникация в документацията на художествени произведения, което би могло да подпомогне, от една страна, стандартизирането на реставрационната документация, а от друга страна, да освободи масиви от данни и популяризира реставрационния процес. Глобализирането на

документацията (document linking¹⁴), чрез включване на отделните институционални бази от данни в единна документална система, би могло да направи достъпна тази информация до учени и изследователи от различни области на техническите и хуманитарните науки.

Фиг. 5 и 6. Илюстрации на съвременна високотехнологична система за документация *Mirador* и изображения от проекта „Bosch“. [Viewed 25.05.2020]. Available from: <https://openseadragon.github.io/> и <https://projectmirador.org/>

¹⁴ Linked Conservation Data is a project funded by the UK's Arts & Humanities Research Council on Conservation Documentation. It establishes a Network to improve the dissemination of conservation records and increase the capacity of the profession. Вж. Linked Conservation Data [online]. University of the Arts London. [Viewed 25.05.2020]. Available from: <https://www.ligatus.org.uk/project/linked-conservation-data>

Фиг. 6.

Фиг. 7. Изображение от Book of Hours, Walters Manuscript, W. 168, Stanford University, Stanford, USA. Използвана система за документация – Mirador (софтуер на Sauropod Studio, Canada), [Viewed 25.05.2020]. Available from: <https://projectmirador.org/>

ЦИТИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ / REFERENCES:

- American Institute of Conservation of Historic and Artistic Works.** *Code Documents: Code of Ethics and Guidelines for Practice*. AIC, USA, October 2015. [Viewed 25.05.2020]. Available from: <http://www.conservation-us.org/docs/default-source/governance/code-of-ethics-and-guidelines-for-practice.pdf?sfvrsn=9>
- Appelbaum, B.** Conservation in the 21th Century; Will a 20th Century Code of Ethics Suffice? In: *39th Annual Meeting of the American Institute of Conservation of Historic and Artistic Works "Ethos Logos Pathos: Ethical Principles and Critical Thinking in Conservation" May 31–June 3, 2011*. Washington, DC: American Institute of Conservation of Historic and Artistic Works, 2011.
- Appelbaum, B.** *Conservation Treatment Methodology*. Oxford: Elsevier Ltd., 2007.
- Appelbaum, B., Himmelstein, P.** Current Conservation Education and Practice: Are They Sustainable?. In: *42nd Annual Meeting of the American Institute of Conservation of Historic and Artistic Works "Conscientious Conservation – Sustainable Choices in Collection Care", May 28–31, 2014*. Washington, DC: American Institute of Conservation of Historic and Artistic Works, 2014.
- Blanke, T.** *Digital Asset Ecosystems: Rethinking crowds and clouds*. Oxford: Elsevier, 2014.
- Campagnolo, A, Giacometti, A, etc.** Cultural Heritage Destruction: Experiments with Parchment and Multi-spectral Imaging. In: **Bodard, G. Romanello, M.** eds. *Digital Classics Outside the Echo-Chamber: Teaching, Knowledge Exchange & Public Engagement*. London: Ubiquity Press, 2016, pp. 121–146.
- Campagnolo, A.** Bookbinding Information on the Web: Breaking the Circle, from Pixels to Linked Open Data. In: *The International Information & Library Review*, February 2017, Vol. 49, pp. 37–50.
- Keathley, E.** *Digital Asset Management: Content Architectures. Project Management, and Creating Order out of Media Chaos* [online]. New York, NY: Apress, 2014. [Viewed 25.05.2020]. Available from: https://books.google.bg/books?id=C5mJAwAAQBAJ&printsec=frontcover&source=gbg_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Ligatus Art Documentation Publications** [online]. University of the Arts London, London, [Viewed 25.05.2020]. Available from: <http://www.ligatus.org.uk/taxonomy/term/20?page=1>
- Linked Conservation Data** [online]. University of the Arts London. [Viewed 25.05.2020]. Available from: <https://www.ligatus.org.uk/project/linked-conservation-data>
- Mauthe, A., Thomas, Peter.** *Professional Content Management Systems: Handling Digital Media Assets*. New Joursey: John Wiley and Sons, 2004.
- McCann, L.** Conservation Documentation in Research Libraries: Making the Link with MARC Data. In: *Association of Library Collections & Technical Services* [online], 2013, Vol. 58, no. 1, pp. 30–50. Available form: <https://journals.ala.org/index.php/lrts/article/view/5220/6340rts/article/view/5220/6340>
- Miller, J.** *Books Will Speak Plain. A Handbook for Identifying and Describing Historical Bindings. Chapter 5. Identifying Historical Bindings – a Template for Action*. Ann Arbor, Michigan: The Legacy Press, 2010.
- Moore, M.** Conservation Documentation and the Implications of Digitisation. In: *Journal*

- of Conservation and Museum Studies*, November 2001, Issue 7.
- Munoz-Vinas, S.** *Contemporary Theory of Conservation*. Oxford, 2005.
- Pal, K., Avery, N., Boston, P., etc.** Digitally Reconstructing The Great Parchment Book: 3D recovery of fire-damaged historical documents. In: *Digital Scholarship in the Humanities*. Oxford: Oxford University Press, 2016.
- Parliament of the United Kingdom.** *Freedom of Information Act 2000* [online]. Act of the Parliament of the United Kingdom. [Viewed 25.05.2020]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_of_Information_Act_2000
- Pickwood, N.** *Assessment Manual. A guide to the survey forms to be used in St Catherine's Monastery. (with notes on decoration by Michael Gullick)*. London: University of the Arts, 2004.
- Pique, F.** *A Protocol for graphic documentation*. Los Angeles, California: The Getty Conservation Institute, p. 30.
- Regli, T.** *Digital and Marketing Asset Management*. Los Angeles, California: The Getty Conservation Institute, 1999.
- Thompson, J. C.** *Treatment Proposal Language Concerning Documentation* [online]. Stanford, California: Stanford University, 1998. [Viewed 25.05.2020]. Available from: <http://palimpsest.stanford.edu/byauth/thompson/docagree.html>
- Vaisey, D G.** Recording Conservation Treatment. In: *Journal of the Society of Archivists*, 1978, Vol. 6, pp. 94–96.
- Velios, A.** Online Event-based Conservation Documentation: A Case Study from the IIC website. In: *Studies in Conservation*, 2016, Vol. 61, no. 1, pp. 13–25.
- Velios, A., Pickwood, N.** The Digitisation of Bookbindings. In: *Digitizing Medieval and Early Modern Material Culture. New Technologies in Medieval and Renaissance Studies Series*. New York, NY: ITER, 2012.
- Velios, A., Pickwood N., Martin, A.** Multilingual bookbinding terms: Complex conceptual issues. In: *Newsletter of the ICOM CIDOC* [online], 2014, Vol. 1, pp. 13–20. [Viewed 25.05.2020]. Available from: <http://www.ligatus.org.uk/taxonomy/term/20?page=1>
- Warda, J.** ed. *The AIC Guide to Digital Photography and Conservation Documentation*. Washington DC: American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works, 2008.